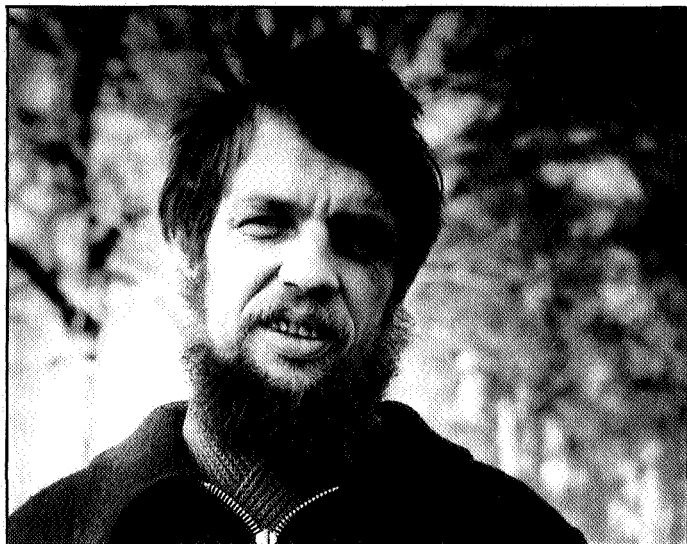

VRESELIJK OP LOKATIE

Sietse van der Hoek

Gerard Sterkenburg: Groningen wordt ondergewaardeerd.

Terug in de dienstwoning van de Stichting Het Groninger Landschap in Midwolda zegt Gerard Sterkenburg: "Ja, 't was mooi in de Dollard vandaag. Allemaal ijs. Weinig vogels. Die zaten verderop bij het niet-bevroren slik. En ook mooi dat het wat nevelig was, zodat de horizon met de fabrieken van Emden en van Delfzijl zich niet liet zien. Nu was het niet zo moeilijk om al die vervelende gedachten weg te laten".

Een paar uur met de beheerder van het Groninger Landschap door de Dollard gelopen. Over het buitendijkse land dat hoe dan ook, dat wil zeggen ondanks financieel moeilijk doen door het provinciaal bestuur van Groningen, spoedig in eigendom komt

van de georganiseerde natuurbescherming. Vierduizend hektare kwelder, slik en water met nog eens vierhonderd beweidbare kwelder. Politiek omstreden land. Natuurterrein van niet weinig internationale waarde. Natuurgebied van internationaal belang, want wie de Dollard heeft mag ook met een klein vuistje op de tafel slaan van Nederlands-Duitse commissies voor ruimtelijke ordening bijvoorbeeld.

De Dollard. "Dan sta je op de dijk en dan heb je die immense voedselbak voor vogeltjes aan je voeten liggen", had Gerard Sterkenburg van te voren gezegd op de vraag wat de Dollard zo bijzonder maakt. "Bijna overal zijn zulke gebieden met de overgang van zout naar zoet water vernield. De Dollard is uniek als brakwaterlevensgemeenschap. De entree tot de Dollard alleen

al is al geweldig: Door de polders en door de dijkkoupures en dan die immense bak met weke modder". Deze januaridag niks weke modder. IJslandschap. Stengels van zeeasters breken als ijspegeltjes. Voorbij de kwelder met toegevroren plassen en, zo lijkt het, met half ingestorte steile greppels, maar dat komt door het glooiende bevriezen van het getijwater - voorbij de kwelder golft zo ver het oog reikt een brosse ijsvlakte. Onvoorspelbaar wanneer je er net door heen zakt. Op regelmatige afstand van elkaar geulen die zich voordoen als kloven; na een bocht lopen ze bijna haaks de kwelder in op de dijk af, zo lijkt het. Kleine ebstroompjes beneden. De zijwanden blijken hier en daar verradelijk modderig en diep. Gerard Sterkenburg filosofeert over de mogelijkheden van het toekomstige beheer over de Dollard. "Het zal in de eerste jaren vooral experimenteren worden. Kijken hoe je een grotere rijkdom aan natuurlijke waarden krijgt. Hoeveel vee en wat voor soort vee kun je het best inscharen op de kwelder. Hoe ga je met bepaalde stukken in de broedtijd. Deze geul bijvoorbeeld, die nu nog als een lineaal zo recht de kwelder is ingetrokken, ik denk dat die een veel natuurlijker verloop kan krijgen. En waarom zou er hier niet een biologisch-dynamisch veehoudersbedrijf mogelijk zijn. Het zou me niet verbazen, dat we best gunstig uit kunnen komen, als we kosten en baten tegenover elkaar plaatsen. Omgeving en gewas zijn gezond, daar hoef je niet aan te twifelen. Uitgangspunt is natuurlijk, dat dit soort activiteiten moet passen in het natuurwetenschappelijk beheer; sterker nog, dat ze dat moeten versterken.

(Reagerend op een opmerking van mij) Nee, ik zou hier best veertien dagen achtereen in een tentje kunnen zitten en me geen

moment vervelen, ik zou het er veel te druk voor hebben. Er is zoveel te zien en te kijken hoe het verandert, te denken en te controleren. Het is net als waar we het eerder over hadden, de tijd dat ik bij de Nieuwkoopse plassen werkte en twee weken in mijn eentje aan het rietsnijden was. Hetzelfde als met broodvisseren en broodjagers: alleen met je vak bezig zijn, steady on doorgaan. Ik had er ook het toezicht op het toerisme en de watersporters. Als ik dan eens doodziek van die zomerse drukte was geworden, dan stapte ik 's avonds in het bootje en dan was het weer stil en had ik het hele spul weer voor me alleen. Dat is nadien dus wel een heel ander leven geworden voor mij, bureaucratisch en kapitalistisch bezig in de natuurbescherming omdat er geld nodig is om de natuur te beschermen”.

Gerard Sterkenburg beantwoordt in grote trekken aan het imago van een gemotiveerde natuurbeschermers. Bedaard, manchester flodderbroek, baard, tot voor kort rijdend in een Lelijke Eend (maar die heeft wel erg dunne wandjes en panelen in geval van een botsing, zodoende..) en een passende voorgeschiedenis. Geboren in Leeuwarden (1944). Van jongsaf aan vogeltjes gekken. "De volksbuurt vond me altijd een wat vreemde jongen met die vogeltjes". Vele jaren in de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie (NJJN). Omdat een oom er in de buurt woonde, zwierf Gerard vaak op de Noorderleeg, nu Noord-Friesland Buitendijks geheten. "De wadden hadden altijd mijn belangstelling, meer dan dat. De waddeneilanden, de Noorderleeg en de Lauwerszee toen die nog echt wad was". Na de ULO in Leeuwarden, niet wetend wat precies te doen, spankerde hij wat in de natuur rond" en liet zich vervolgens scholen

op de Hogere Tuinbouwschool in Frederiks-oord. Als praktkant op een kwekerij in Brabant; gekte dreigde achter een tekentafel in Amstelveen; geluk liet zich een half jaar proeven in Noord-West-Overijssel waar Gerard riet sneed in een reservaat van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. De Tuinbouwschool voltooid; achteraf grote spijt van zijn militaire diensttijd; de draad weer opgepakt waar hij die had gevonden: Vijf jaar lang opzichter voor Natuurmonumenten over de Nieuwkoopse plassen. In 1972 benoemd tot beheerder bij de Stichting Het Groninger Landschap.

Droeve zaken

Gerard Sterkenburg: "Tot dan had mijn taak bestaan uit veldwerk, vogels kijken, buiten zijn. En je weet dat rondom het geheel aan het verloederen is. Maar daar kon je niks tegen doen, want het bestuurlijke behoorde niet tot mijn taak. Daarom trok me die baan bij Het Groninger Landschap en ik had het er wel voor over om-noodgedwongen- een halve bureaukraat te worden. En eerlijk gezegd wilde ik ook graag naar het Noorden, omdat me in het Westen de moed in de schoenen zonk. Je ziet daar de natuurgebieden ingebouwd raken door rijkswegen en woningbouw. Ik heb een tijdje op Voorne gewerkt en gezien hoe de oude bewaker van het natuurgebied De Beer tenslotte is komen te wonen temidden van de Rotterdamse industrieën. Zulk soort droeve zaken. En zie je de mensen in Rotterdam nou gelukkiger op de wereld rondlopen dan de mensen hier? Ik geloof niet dat die manier van leven de mensen zoveel verder brengt.

Op heldere dagen in de Dollard zie je Emden aan de einder en zijn gedachten o-

ver de Dollarthafenplannen niet weg te duwen. Links daarvan de industrieconcentratie bij Delfzijl en tussendoor valt dan nog de Eemshavencentrale te ontwaren. Je hebt ook nog mensen die daarbovenoverheen een brug willen tussen Delfzijl en Emden. Een goede infrastructuur heet dat dan. Korte termijn denken. Mij lukt dat niet. Chemie langs de Eems-Dollard, nog meer chemie, het vernielt het rendement van de Dollard. En dan kun je wel zeggen, dat het de mensen geen boterham minder oplevert als er zoveel duizend kluten verdwijnen. Ik denk dat de dingen zo in mekaar steken dat het op den duur een heleboel boterhammen zal schelen”.

Politieke discussie

Het heeft Gerard Sterkenburg moeite gekost om Groningen te leren waarderen. "Twee jaar duurde het voor ik inzicht had in het landschap. Het Hogeland vond je mooi, iedereen vindt dat mooi. Maar ook voor de rest is Groningen een erg rijke provincie, ongemeen boeiend als je eenmaal aan het graven bent. Overal kun je de rijke cultuurhistorie terug vinden. Groningen wordt zwaar ondergewaardeerd, ook door veel Groningers. Neem de Dollard. Veel politici weten dat dat gebied grote waarde heeft, want dat heeft al in zoveel nota's vermeld gestaan. Maar het echte besef daarvan ontbreekt. Dat blijkt telkens weer. Is Groningen zich er wel van bewust dat het verantwoordelijk is voor een groot stuk van het belangrijkste natuurgebied van Nederland, de Waddenzee?"

Geen Nederlands natuurgebied is gedurende lange tijd zozeer voorwerp geweest van politieke discussie als de Dollard. Inpoldering en aanleg van een buitendijkska-

naal. Een kanaal langs de binnenzijde van de Dollarddijk. Dollarthafen bij Emden. Vloeibaar aardgas naar de Eemshaven in samenhang met een bevredigende regeling met Westduitsland over de grenskwestie in de Dollard. Subsidieproblemen met het provinciaal bestuur van Groningen over aankoop van Dollardgronden door de particuliere natuurbescherming.

Gerard Sterkenburg: "Dat Dollardhavenplan is momenteel wel het meest bedreigende. Een geweldige ingreep waarvan de gevolgen niet te overzien zijn. De verlegging van de stroomdraad van de Eems zal de zout-zoetwatergrens doen opschuiven. En net die zout-zoetovergang is het meest bepalende voor de Dollard. Het tweede punt is de opspuiting van nieuwe industrieterreinen bij de Geisedamm. Terwijl er bij Emden al zoveel leeg industrieterrein ligt te wachten. Wie gelooft er nou nog in een industriële 'boom' voor Emden, en wel in de huidige tijd. Nou, dan gaat het alleen om de bereikbaarheid van de Emders haven voor grotere schepen. En daar zijn wel andere oplossingen voor dan omlegging van de Eems zoals men nu van plan is te doen.

Wat heb je nog meer aan ellende? Het binnendijks Dollardkanaal. We hebben van welk kanaal dan ook in dat gebied nooit enig nut ingezien. Zou de Okto-fabriek in Winschoten het beter vergaan zijn met een Dollardkanaal? De polders gaan er met een kanaal landschappelijk en economisch geweldig op achteruit. Bovendien dreigt de mogelijkheid dat de zoetwaterlozing bij Nieuwe Statenzijl ermee verdwijnt".

Minne houding

Voor 1 juli moet volgens Gerard Sterkenburg de aankoop van de Dollardgronden door de Stichting Het Groninger Landschap en de Vereniging tot Behoud van Na-

tuurmonumenten een feit zijn. "Als het gedoe met de provincie Groningen voor die tijd niet afgelopen is, zullen we zorgen voor voor-financiering".

De 4400 hektare is reeds beschermd natuurgebied en valt dus onder de Natuurbeschermingswet. Waarom moet het dan toch nog in eigendom komen van de particuliere natuurbescherming?

Gerard Sterkenburg: "Omdat als het er op aankomt, de Natuurbeschermingswet toch niet alles goed in de hand kan houden. Wij kunnen bijvoorbeeld de beweiding van de kwelders helemaal ten dienste stellen van het natuurbeheer. Het zwaartepunt ligt dan anders dan wanneer een soort beweiding wordt toegestaan die niet schadelijk is voor de kwelder als natuurterrein. Met alleen maar de wet heb je niks om tegen te gaan dat het publiek massaal de Dollard in gaat trekken. En niks om tegen te gaan dat bijvoorbeeld het sliksleeën, of de modderbaden, of de surfplanken in de Dollard tot cultuur gaan komen. Niet dat helemaal niks mag in de Dollard. Er mag best wat gevestigd worden, maar niet door duizenden. Het externe beheer is van evengroot belang als het interne. Als je eigenaar bent valt er voor jou als direkt belanghebbende beter te opereren tegen bijvoorbeeld de havenplannen van Emden, tegen inpolderingsplannen, tegen grote en kleine bedreigingen van buitenaf".

Voor 2,2 miljoen gulden wil de stad Groningen de stadsbezittingen in de Dollard verkopen aan de beide organisaties. Te doen gebruikelijk is dat de provincie en het ministerie van CRM elk voor de helft dergelijke aankopen subsidiëren. Gedeputeerde Staten van Groningen willen tot dit moment van schrijven echter niet meer bijdragen dan 10 procent, omdat, zo zegt het

college provinciebestuurders, de Dollard meer dan een regionaal belang, ja zelfs een internationaal belang vertegenwoordigt en dat daarom..... precies!

Gerard Sterkenburg: "Een hele minne houding van de provincie. Beschamend in vergelijking met wat andere provincies bijdragen tot aankoop van natuurgebieden. Dat de Dollard van internationale allure is, moet juist een reden temeer zijn voor Groningen om van alles te proberen dit gebied op juiste wijze te beschermen". Geen volksvertegenwoordiger hoeft overigens bang te zijn, dat de Dollard tot streng verboden gebied verklaart gaat worden zodra het in bezit is van de particuliere natuurbescherming. Gerard Sterkenburg heeft reeds enkele aardige ideeën in zijn hoofd om het publiek kennis te laten nemen van dit unieke natuurgebied. "In relatie tot de wijdere omgeving is er iets heel moois van te maken voor mensen die geïnteresseerd zijn. Ook dat behoort namelijk tot het beheer, het is er zelfs een heel wezenlijk onderdeel van".